

DE RECHTSTOESTAND

Maandblad van den Bond ter verkrijging eener wettelijke regeling
van den Rechtstoestand der Burgerlijke Ambtenaren

VERSCHIJNT ÉÉNS
PER MAAND..

ONDER REDACTIE VAN HET BONDSBESTUUR

AANTAL LEDEN
..RUIM 30000..

PRIJS PER JAARGANG . . . f 0.50
... BIJ VOORUITBETALING . . .
AFZONDERLIJKE NUMMERS 5 CENT.

STUKKEN VOOR DE REDACTIE TE ZENDEN AAN
J. DE VRIES, 3E HELMERSSTRAAT 76 OF
C. T. KNOTTENBELT, SARPHATIPARK 110,
VOOR DE ADMINISTRATIE EN ADVERTENTIËN AAN
C. THOMASSEN, MARNIXSTRAAT 327, ALLEN
TE AMSTERDAM

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
1—5 REGELS f 1.—
ELKE REGEL MEER „ 0.20
BIJ ABONNEMENT BELANGRIJKE
REDUCTIE

INHOUD: Het doel van dit Maandblad. — „Een eerste bescheiden stap”. — Bevoorrechtiging. — Een teeken des tijds. — De vergadering te Rotterdam. — Vergaderingen in April en Mei. — Schorsing van een Ontvanger der Registratie. — Geneeskundigen. — Een verzoek. — Sprokkelingen. — De Duitse Wet. — Advertentiën.

Het doel van dit Maandblad.

Toen na de uitgave van een drietal correspondentiebladen bleek, dat hiermede slechts een klein gedeelte der ambtenaren bereikt werd, heeft het Bondsbestuur overwogen, op welke wijze het zich, zonder van de schraalvoorzienne kas veel te vergen, in verbinding kon stellen met de leden der aangesloten vereenigingen en met de personeele leden. De ervaring heeft ons reeds geleerd, dat veel ambtenaren nog niet voldoende doordrongen zijn van het belang der zaak en behoefte hebben aan een beter inzicht in hunnen rechtstoestand. Hoe zwak die rechtspositie is, moeten allen weten en over de belangrijkste zaken in het ambtenaarsbestaan moet elk belanghebbende kunnen meespreken. Daartoe mede te werken, is een deel van onze taak en voor de vervulling hiervan moeten we gelegenheid hebben, de ambtenaren telkens weer te kunnen wijzen op de gebreken van hunnen rechtstoestand. En niet alleen op de behoefte aan eene wettelijke regeling moet gewezen worden, maar ook moeten de ambtenaren bekend worden gemaakt met de regelingen, die in andere landen bestaan, opdat allen leeren inzien, dat ook hier te lande eene regeling mogelijk is, en men er over gaat nadenken, welke regeling voor ons de gewenschte zal zijn.

Eveneens is het noodig, uit te zien naar eene gelegenheid, om de Regeering en de Vertegenwoordiging telkens te kunnen herinneren aan de gewichtige belangen (Staatsbelang en ambtenaarsbelang beide), die bij onze zaak betrokken zijn. Uit hetgeen in Dec. 1.1. in de Tweede Kamer gesproken werd, blijkt voldoende, dat eene herinnering aan de Regeering niet onnoodig geacht kan worden. En wat de

Vertegenwoordiging betreft, mogen we met erkentelijkheid constateeren, dat onze zaak in de Tweede Kamer warme voorstanders telt, maar ook daar zal eene herinnering niet overbodig zijn en in de Eerste Kamer zijn zelfs nog „onderscheidene leden, door wien het „belang en de wenschelijkheid van eene zoodaanaamde(!) regeling van den rechtstoestand „der ambtenaren nog geenszins erkend of „ingezien wordt.”

De uitgave van een maandblad zal ons, naar we hopen, de bedoelde gelegenheid verschaffen. We zullen het blad zenden aan de Ministers, aan de leden der beide Kamers, aan de Besturen der aangesloten vereenigingen, aan die personeele leden, welke f 1 of meer contribueeren, en verder aan allen, die zich als abonné's hebben opgegeven en nog zullen opgeven. De abonnementsprijs is 50 cents per jaar, maar zal, als het aantal abonné's en advertentiën toeneemt, zoo spoedig mogelijk verlaagd worden. Als in elken ambtenaarskring één lid zich hiervoor eenige moeite wil geven, zullen we de abonné's spoedig bij duizenden tellen.

Het Bondsbestuur heeft de redactie van het Maandblad op zich genomen in het vertrouwen, dat de leden, die tot medewerking in staat zijn, het die medewerking niet zullen onthouden en dat de rechtsgeleerden, die met het streven van den Bond sympathiseeren, het zullen voorlichten, waar dit noodig is. Van de voorbeelden, die ons medegedeeld zijn en nog medegedeeld zullen worden, met het doel, daarmede de behoefte aan eene wettelijke regeling toe te lichten, zullen we gebruik maken, voorzover we dit wenschelijk achten, maar steeds zóó, dat wij de goede zaak dienen, zonder het belang der betrokken ambtenaren te schaden.

Het doel van het blad zij hiermede voldoende toegelicht. Moge het verder voor zichzelf spreken en voldoen aan zijn bestemming: de bevordering van het tot stand komen eener regeling, die door duizenden gewenscht wordt en in het belang van den publieken diens noodig is.

„Een eerste, bescheiden stap.”

Het vorige jaar in den verkiezingstijd is het herhaaldelijk gebeurd, dat ambtenaren op hunne vraag, of de eerstvolgende vierjarige periode eene regeling van hunnen rechtstoestand zou kunnen brengen, door candidaten voor de Tweede Kamer verwezen werden naar eene aanstaande regeling van de administratieve rechtspraak. In ambtenaarskringen verwachtten sommigen zooveel van die adm. rechtspraak, dat ons na de laatste troonrede van verschillende zijden gevraagd werd, of het nu nog wel noodig zou zijn tot de stichting van een Bond over te gaan. De Minister van Justitie wees er op, toen eene commissie uit ons Bondbestuur hem met de stichting en het doel van onzen Bond in kennis stelde, dat er voor de ambtenaren reeds veel gewonnen zou zijn, als de regeling der adm. rechtspraak tot stand kwam, omdat er dan eene rechtbank zou wezen, waar zij hunne klachten over schennis van rechten aanhangig konden maken. Zijne Excellentie gaf echter toe; dat dit alleen geldt voor rechten, die gegrond zijn op wet of verordening en dat dus, zoolang bijv. de redenen van ontslag niet in de wet zijn vastgelegd, de adm. rechtspraak de ambtenaren niet kan waarborgen tegen ongemotiveerd ontslag.

We vonden het dan ook noodig reeds in ons eerste Correspondentieblad (Oct. 1901) er op te wijzen, dat de ambtenaren niet zoo groote verwachting moesten hebben van die adm. rechtspraak, daar deze hun wel een rechtbank, maar geen rechten zou brengen. De Minister zei het later in het antwoord op het hoofdstuk Justitie duidelijk genoeg: „Versterking van een rechtspositie is iets anders dan regeling eener rechtspositie.” Onze rechtspositie moet *geregeld* worden, eer *versterking* door instelling van adm. rechtspraak ons veel kan baten en het ligt dus voor de hand, dat we de regeling gaarne aan de versterking zouden zien voorafgaan. Of hierop uitzicht bestaat?

De Minister van Justitie verklaarde 10 Dec. l.l.: „Ik wil niet zeggen, dat deze zaak me niet aantrekt, integendeel, maar ik mag niet meer op mij nemen, dan ik kans zie ook te volbrengen, en ik zou dus geen uitzicht kunnen geven, dat vooreerst aan deze zaak iets zal kunnen worden gedaan. Wanneer ik later in de gelegenheid zal zijn geweest deze materie te overzien, zal het tijd zijn, de door den heer Fokker gegeven adviezen te overwegen.”

Dit laatste had betrekking op den wenk van Mr. Fokker: „Mocht de Regeering spoedig tot de overtuiging gekomen zijn, dat de voorbereiding van deze gewichtige en moeilijke materie niet langer mag worden uitgesteld, dan kent zij de middelen wel, om, indien zij zelve voor die verbetering niet den tijd kan vinden, de medewerking van anderen daarvoor in te roepen.”

Moge de overweging der Regeering er spoedig toe leiden, dat zij zelf de zaak ter hand neemt of dat zij hiervoor spoedig eene commissie benoemt.

* * *

Regeling der adm. rechtspraak alleen geeft ons niet veel; maar het is toch voor ons van belang te weten, welke de winst is, die zij ons kan brengen. Adm. rechtspraak is rechtspraak in geschillen over rechten en verplichtingen uit het publieke recht, en daar de rechtsgeleerden het er vrijwel over eens zijn, dat de verhouding van den Staat en zijne onderdeelen tot de ambtenaren van publiek-rechtelijken aard is, geldt de adm. rechtspraak dus ook voor rechtsgeschillen van ambtenaren.

Men mag dus verwachten, dat de ambtenaar zijne klachten over schennis van rechten aanhangig kan maken bij de adm. rechtbank, zoodra die er is. De burgerlijke rechter verklaart zich thans, als wij komen

met onze klachten, meestal onbevoegd; de bevoegdheid van den adm. rechter zal echter wel z66 geregeld worden, dat de ambtenaren bij hem uitspraak kunnen vragen over hunne quaesties van recht. Al de personen in dienst van publiekrechtelijke lichamen? En over al hunne quaesties van recht? Dit zou te wenschen zijn. Als men echter hoort van half-publiekrechtelijke en half-privaatrechtelijke verhoudingen, dan begint men bang te worden, dat doctrinaire opvattingen de zaak weernoodeloos ingewikkeld zullen maken. Verbeeldt u, dat de adm. rechter zich wel bevoegd zou verklaren, om kennis te nemen van klachten, opgeworpen door een ambtenaar ter gemeente-secretarie, die eene aanstelling heeft van Burg. en Weth. en daarentegen zou afwijzen een vast werkmans der gemeente Amsterdam, die volgens art. 3 van het werkliedenreglement ook eene door B. en W. onderteekende akte van aanstelling bezit! Laat ons hopen, dat men dergelijke onderscheidingen zal voorkomen.

Hoe de tegenwoordige Minister van Justitie de bevoegdheid van den administratieven rechter wenschte te regelen, is nog niet bekend. Zal hij die bevoegdheid aangeven door eene algemeene formule of zal hij de opsommingsmethode kiezen? Prof. Krabbe beveelt het eerste stelsel aan en al weten we niet, hoe zijne formule luidt, toch nemen we gaarne aan, dat bij eene competentie-regeling, zooals hij zich die voorstelt, geen enkele rechtsverhouding van den ambtenaar aan de controle van den rechter zou kunnen ontsnappen. De Staatscommissie voor de Adm. rechtspraak was voor de opsommingsmethode. Zij somde de rechtsgeschillen op, waarvan het door haar gewenschte administratief hoog-gerechtshof bij uitsluiting kennis zou nemen, en stelde zich voor, dat deze lijst zou worden aangevuld, zoodra de behoefte bleek. In de acht jaren, die sinds de indiening van het rapport der Staatscommissie verlopen zijn, is het twee leden dier commissie, Jhr. Mr. J. Röell en Prof. Mr. J. Oppenheim, gebleken, dat nu reeds uitbreiding der opsomming wenschelijk is en daarom hebben zij de lijst aanmerkelijk aangevuld en daarbij ook aan de ambtenaren gedacht.

* * *

Bij het doorloopen der lijst ziet men, dat met tal van ambtenaarsbezwaren rekening gehouden is. Met klachten over pensioen- en wachtgelden, en kortingen die niet strekken tot voldoening van een vonnis of tot securiteit van eenige pensie, — met klachten over vorderingen van andere zekerheid dan behoefte te worden gesteld en over onrechtmatige toepassing van de verplichting tot zekerheidsstelling, — met klachten over niet erkenning, niet volledige erkenning of berekening van het recht op- of weigering van uitbetaling van belooningen, voorschotten, kosten wegens dienstverrichtingen, of wegens reis- en verblijfskosten en wegens verandering van woonplaats — met klachten over onthouding van het recht, om te worden toegelaten tot het afleggen van eenig openbaar examen of over het niet in acht nemen bij benoemingen ¹⁾ of toelatingen van de rangorde bij de examens verkegen.

Voor al is voor ons van belang art. 2 der opsomming. Deze luidt:

Het adm. hooggerechtshof neemt mede bij uitsluiting kennis van:

1°. klachten, opgeworpen door burg. ambtenaren en beambten of hunne rechtverkrigenden over: a. schennis van rechten of betwisting van vorderingen, door hen gegrond op wet of verordening, acte van aanstelling of bevordering en in het algemeen op eenige, onder den naam van instructie of andere benaming voor de aanstelling of dienstvervulling vastgestelde regeling; b. het bezwaard worden met niet in de wet of verordening, acte van aanstelling of bevordering of

eenige voor de aanstelling of dienstvervulling vastgestelde regeling, gegronde verplichting; c. ontslag uit ambt of betrekking, uithoofde van beweerd wangedrag, onzedelijkheid, verregaande achteloosheid of plichtverzuim, voorzover ontslag op dergelijken grond het recht op pensioen doet verloren gaan.

In hunne toelichting zeggen de heeren Röell en Oppenheim:

„Het artikel heeft uitbreiding en aanvulling ondergaan. Wat de burg. ambtenaren betreft in meer dan één opzicht. In de eerste plaats is ook van hunne rechtverkrigenden melding gemaakt, omdat het zich laat denken, dat dezen een recht kunnen doen gelden, bijv. op de sterftekwartalen, ²⁾ voorzien in art. 6 van het K. B. van 14 Maart 1816, juncto dat van 19 Mei 1897.

Vervolgens is ook melding gemaakt van klachten wegens het bezwaren van ambtenaren met verplichtingen, die niet op wet of verordening, instructie enz. zijn gegrond, met het gevolg, dat van hen bijv. geen borgtocht kan worden geëischt in strijd met het Besluit van 15 April 1814, gewijzigd bij dat van 12 Juni 1828, of dat zij over de toepassing van artt. 30 en 31 der Borgtochtenwet kunnen klagen, of dat bijv. hoogleeraren, als te hunnen aanzien in strijd met art. 53 ³⁾ (laatste lid) der wet op 't Hooger Onderwijs wordt gehandeld, daarover een uitspraak kunnen uitlokken.

„Eindelijk hebben de ondergeteekenden aan een begin van regeling van den rechtstoestand der ambtenaren gedacht bij het neerschrijven van onderdeel c van no. 1 van dit artikel. Art. 8 der burg. pensioenwet spreekt in dit opzicht zoo sterk, dat zij niet konden besluiten het voorbij te gaan. Het doet alle recht op pensioen verloren gaan, als ontslag bijv. uithoofde van wangedrag volgt. Maar dan gaat het ook niet aan, dat de administratie meesteresse zij over het verlenen van dit ontslag zonder den minsten waarborg tegen willekeur voor den ambtenaar. Wordt in dit artikel onderdeel c opgenomen, dan zal het ijs gebroken en in de richting, waarin de regeling van den rechtstoestand der ambtenaren zich moet bewegen, een eerste, bescheiden stap gedaan zijn.”

* * *

Het spreekt van zelf, dat we de schrijvers der „Bijdrage tot regeling der adm. rechtspraak” erkentelijk zijn voor deze uiting van belangstelling in eene regeling van den rechtstoestand der ambtenaren. We weten, dat eene regeling der adm. rechtspraak alleen ons niet veel kan baten, maar elke poging, om die regeling ons ten goede te doen komen, verdient waardeering.

Jhr. Mr. J. Röell, door ons gevraagd, welke winst eene regeling, zooals de schrijvers der „Bijdrage” die wenschen, den ambtenaren zou brengen, schreef ons o. m. het volgende:

„Afdoende hulp zal slechts — dit acht ik voorhands althans waarschijnlijk — een „Disziplinar-gesetz in den trant der Pruisische, met al wat daarmede in verband staat, kunnen bieden.

„Maar art. 2. der enumeratie, zooals de Staatscommissie dat *ontwierp* en vooral zooals het door

¹⁾ Wie bij het examen voor surnummerair der belastingen geslaagd is, heeft recht op eene benoeming.

²⁾ Kwartaal, waarin het overlijden van den ambtenaar heeft plaats gehad.

³⁾ Tegen zijn zin kan een hoogleeraar niet met het onderwijs in andere vakken worden belast.

„ons is *uitgebreid*, kan toch — dáárgelaten nog zijne „preventieve werking ten goede — tegen onrechtmatige behandeling of bezwaring van burgerlijke „ambtenaren baten, terwijl het in enkele gevallen „afdoende hulp kan bieden. Dit laatste geldt b.v. „eventueele toepassing van art. 8 (slot) der burgerlijke „pensioenwet.

„De Staatscommissie van 1891 omtrent de regeling „der adm. rechtspraak, teekende dan ook in haar „rapport van 1894 aan:

„Dat de ambtenaren bij de invoering der administratieve rechtspraak bescherming erlangen voor „hunne rechten, zal wel geen weelde geoordeeld „worden.”

We zijn den geachten Staatsman, die reeds in 1890 er op wees, dat men hier wel tot een regeling als de Duitsche zal moeten komen, dankbaar voor dit schrijven en voor het verlof, om het in ons maandblad op te nemen.

* * *

Wanneer door eene beschikking, handeling of verzuim van overheid of superieur een recht van den ambtenaar geschonden is of hem eene in wet of verordening gegronde bevoegdheid ontzegd of eene niet daarin gegronde verplichting opgelegd is, dan zal hij — zoo bedoelen het de H.H. Röell en Oppenheim — zich met zijne klacht tot den adm. rechter kunnen wenden. Maar als het nu eens blijken mocht, dat bij de opsomming verzuimd is, het rechtsgeschil te noemen, waar het voor den klagenden ambtenaar op aan komt? Voor de ambtenaren van provincie, gemeente en waterschap is dit gevaar afgewend, door de bepaling, dat het adm. hooggerechtshof, mede bij uitsluiting kennis neemt van klachten over onrechtmatige behandeling of bezwaring bij toepassing of door niet-uitvoering van provinciale-, gemeente- of waterschapsreglementen en verordeningen, voor zoover deze klachten niet reeds afzonderlijk vermeld zijn. Doch voor de overige ambtenaren is die mogelijkheid niet uitgesloten. De Staatscommissie wenschte daarin te voorzien, door de bepaling, dat de twistgedingen, welke ten gevolge van verzuimen bij de opsomming begaan, niet door den adm. rechter beslist mogen worden, bij den burgerlijken rechter kunnen komen, indien zoodanige geschillen in den vorm van eene burgerlijke actie bij hem kunnen worden aangebracht. 't Blijft echter wenschelijk, wanneer het opsommingsstelsel gekozen wordt, dat alle mogelijke rechtsgeschillen, die voor den ambtenaar kunnen rijzen, genoemd worden. Er zullen nog wel meer artikelen zijn, die als grondslag voor rechtspraak in aanmerking gebracht kunnen worden, al zijn ze ook niet zoo belangrijk als art. 8 der Pensioenwet.

't Ligt op den weg van onzen Bond, er — zoo noodig — toe mede te werken, dat de opsomming, voor zoover het rechtsgeschillen van ambtenaren betreft, zoo volledig mogelijk worde.



Bevoorrechting

De laatste week van Februari was in onze Tweede Kamer eene regeling van het ontslag van ambtenaren aan de orde. Niet van *alle* ambtenaren, helaas! Van de burgerlijke ambtenaren was geen sprake, behalve toen de Minister van Oorlog wees op het voorbeeld van Duitschland. Daar — zei de Minister — „bestaat voor de officieren geen wettelijke regeling omtrent het ontslag, deze hebben niet die waarborgen,

welke de officieren hier te lande in de wet vinden. Dat voorrecht is in Duitschland wel geschonken aan de burgerlijke ambtenaren, terwijl deze hier te lande dat voorrecht missen." Er is dus terloops even aan de regeeringstafel geconstateerd, dat de burgerlijke ambtenaren in dit opzicht hier te lande bij de militairen achterstaan, maar overigens is over ons niet gesproken. Toch is het voor ons niet van belang ontbloeit, eens na te gaan, hoe onze tegenwoordige wetgevers eene hoofdzaak in het ambtenaarsbestaan regelen, als zij het noodig achten, hieraan eens hunne aandacht te wijden.

Nieuw werk was het niet; 't betrefte de herziening van eene regeling, die reeds een halve eeuw oud is. Meer dan vijftig jaren zijn de militaire officieren ons in dit opzicht vooruit! Veel veranderd werd aan de oude regeling niet. Men was het er over eens, dat ongevraagd ontslag — behalve in geval van schuld aan de zijde van den ambtenaar — alleen mogelijk moet zijn ter zake van langdurigen dienst en van ongeschiktheid, en dan steeds met pensioen. En tevens was men het eens, dat die ongeschiktheid moet vaststaan en dus erkend moet zijn bij geneeskundig onderzoek of, als het de vraag is van capaciteiten, door een onderzoek van eene daartoe aangewezen commissie. Alleen als de officier minstens 55 jaar oud is — en pensioengerechtigd — dan mag de Minister, als deze hem niet meer ten volle geschikt acht, hem zonder dit onderzoek tot ongevraagd ontslag voordragen.

Consequent is dit niet en een drietal militaire Kamerleden kwamen er dan ook tegen op. Hun woordvoerder betoogde, dat ook deze officier eenigen waarborg noodig had: „Wij wenschen” — zei het ambtenaar-Kamerlid, „de rechten der officieren zooveel mogelijk te waarborgen. Het is niet onze bedoeling officieren, die niet goed zijn, in dienst te houden, in geenen deele; maar laat, alvorens over wel en wee te beschikken, behoorlijk de gebreken geconstateerd worden. Daar willen wij heen.”

Wij ook, wat de burgerlijke ambtenaren betreft. Deze hebben echter, ook als ze beneden 55 jaar ongeschikt geoordeeld worden, geen recht op behoorlijke constateering der gebreken, zelfs, als ze niet eens recht hebben op pensioen.

* * *

Om welke redenen de officier niet-eervol uit den dienst kan worden ontslagen, is in de wet omschreven. Deze redenen zijn: verregaande nalatigheid in de vervulling van opgelegde plichten, opzettelijke en herhaalde ongehoorzaamheid, mishandeling van ondergeschikten of misbruik maken van gezag, inzonderheid wanneer door eene of andere dezer handelingen stellig nadeel aan den dienst of aan eenig persoon is toegebracht; en aanhoudend wangedrag, onverschillig of daarvan in of buiten den dienst blijkt.

Aanleiding tot kritiek gaf deze opsomming niet. Sommige leden zullen zich wel geërgerd hebben aan onbepaalde uitdrukkingen, zooals wangedrag, maar ze lieten ze passeeren; waarschijnlijk, omdat niet-onbestemde uitdrukkingen voor hetgeen men in het algemeen behoort te doen en te laten zoo moeijlijk te vinden zijn. Er worden echter nog meer redenen van ontslag genoemd en deze gaven wel aanleiding tot enkele aanmerkingen. De officier kan ook niet-eervol ontslagen worden „wegens gedragingen of daden in het openbaar of wegens openbare geschriften, waardoor de waardigheid van den officiersrang, de eerbied van het Koninklijke Huis, de grondwettige instellingen of de krijgstucht worden aangetast.” Een rechtsgeleerd Kamerlid vond dit artikel eensdeels te beperkt, anderdeels niet beperkt genoeg en wilde vooral de wijze van „aanranding” duidelijker aangegeven zien. De Minister antwoordde, dat het artikel in 51 jaren nooit

aanleiding tot bezwaar gegeven had en de Kamer deed er verder het zwijgen toe.

Men vond het blijkbaar onnoodig, oude zaken, zooals de circulaire van minister Blanken op te rakelen, die den officier verbodt over krijgskundige onderwerpen te schrijven. De militaire Kamerleden maakten geen bezwaar en de overigen hadden dus geen reden, hier de vraag van al of niet noodzakelijke vrijheidsbeperkingen ter sprake te brengen.

Bij eene regeling voor de burgerlijke ambtenaren zal deze zaak meer voeten in de aarde hebben.

* * *

Toen de redenen van ontslag waren vastgelegd, moest bepaald worden, welk college zou beoordeelen, of deze redenen werkelijk aanwezig waren. Een adviseerend college van kameraadschappelijke aard zou het zijn en van het advies van dit college zou de Regeering niet mogen afwijken, dan ten gunste van den betrokken officier. Als ons maandblad meer ruimte had, zouden we gaarne de rede, waarin mr. Fokker dit „merkwaardig instituut, dat geen rechtbank is en zelfs geen jury,” onderhanden nam, in haar geheel opnemen. „Wil men een wezenlijken waarborg,” zei deze bekwaame pleitvoerder voor eene behoorlijke regeling van den rechtsstoestand der ambtenaren, „geen schijn van rechtszekerheid, dan moet men niet hebben een kameraadschappelijk oordeel, dan moet men niet hebben voorlichting door een adviseerend college, waarmee de Regeering haar verantwoordelijkheid kan dekken of waarmee zij de verantwoordelijkheid voor het ontslag van zich af kan schuiven, maar men moet hebben een *rechtsprekend* college of een disciplinair college, dat naar wettelijke regelen een *ook voor de Regeering* bindende uitspraak geeft.” Daar de spreker echter begreep, dat hij — hoe noode ook — in een kameraadschappelijke raad van onderzoek zou moeten berusten, trachtte hij de wijze, waarop het onderzoek zou plaats hebben, zooveel mogelijk te verbeteren en de rechten van den beklagde beter te verzekeren. Gedeeltelijk is dit gelukt; door de amendementen van Mr. Fokker werd den beklagde o. m. het recht gewaarborgd, getuigen te doen hooren, en het recht, om tijdig te vernemen, wat door getuigen buiten zijne tegenwoordigheid is medegedeeld, en om kennis te nemen van *alle* stukken, die bij den raad van onderzoek te berde komen en om onvoorwaardelijk en onbeperkt in appèl te gaan. Want ook een raad van beroep zal er zijn en tevens gelegenheid tot revisie. Het gelukte Mr. Fokker echter niet den onrechtmatig ontslagen officier het recht te waarborgen op herstel van eer en in rang en tot vergoeding van vermogensrechtelijke schade. Het laatste wilde men niet aan, omdat het een nieuw rechtsbeginsel gold, waarover men niet zoo maar bij amendement wilde beslissen en het andere achtte de meerderheid niet noodig, omdat de Regeering „toch wel al het mogelijke zou doen, om gebleken onrecht te herstellen.”

Dat de ambtenaren bij hun streven, om slechts voor *bewezen* schuld veroordeeld te worden, steun kunnen vinden bij rechtsgeleerden in de Kamer, bleek bij de behandeling van het voorstel van de drie militaire ambtenaren, om de vraag van den voorzitter van den raad van onderzoek: „Zijn er termen tot het verleenen van niet-eervol ontslag?” te veranderen in: „Zijn er op grond der ten laste gelegde en *bewezen* feiten termen, enz.” Toen hier tegen aangevoerd werd, dat hier van bewijzen in wettelijken zin geen sprake kon zijn, trad Mr. Th. Heemskerk op met de vraag: „Zal men iemand dan niet eervol uit den dienst ontslaan op grond van feiten, die niet vaststaan?” „De leden van den raad,” betoogde deze spreker, moeten de overtuiging hebben, dat het bewijs geleverd is. Legt men dit niet in de wet, dan geeft men een vrijbrief aan den raad van onderzoek, om onrecht te plegen.” En toen daarna ook de Minister bezwaar maakte tegen „*bewezen*”

feiten", kwam Mr. de Savornin Lohman op tegen 18de eeuwse vonnissen, die niet op bewezen feiten gegrond waren, en verklaarde ook Mr. Tydeman, dat de feiten wel deugdelijk bewezen moesten zijn en dat hij zeer zou aarzelen zijne stem aan de wet te geven, als dit er niet in kwam.

Nu, het is er in gekomen. En de officier kan tamelijk gerust zijn, — al moge de wijze, waarop dit gedeelte van het tuchtrecht voor hem geregeld is, niet aan de eischen voldoen, die men aan rechtspraak mag stellen — dat hij niet uit den dienst zal gezet worden dan wegens *bewezen schuld*.

* * *

Waarom wel waarborgen voor hen en niet voor ons? Dat de belangen van den militairen dienst in het algemeen deze bevoorrechtiging niet eischen, bewijst het voorbeeld van Duitschland, waarop de Minister wees. En de vergelijking van den heer Hugenholtz in de zitting van 4 Maart l.l. tusschen militaire en burgerlijke ambtenaren, — de „eersten zijn nooit geheel vrij en loopen steeds gevaar hun leven er bij in te schieten" — moest dienen, om te betoogen, dat de militairen gunstiger pensioenvooraarden moesten hebben, maar hieruit volgt, afgezien van de meerdere of minder juistheid der vergelijking, volstrekt niet, dat ze meer aanspraak hebben op waarborgen tegen willekeur. Die meerdere aanspraak is in onze Vertegenwoordiging na de Grondwetsherziening van 1848 eigenlijk nooit meer aan de orde geweest. Toen — in '48 — ontbrak het niet aan staatslieden, die van oordeel waren, dat de burgerlijke ambtenaren evenzeer recht hadden op bescherming tegen willekeur. Prof. Krabbe vermoedt, dat men er niet toe kwam, omdat men destijds gewoon was, wel naar Frankrijk, maar niet Duitschland te zien. Hoe dit zij, dat de Regeering in '48 geen steekhoudende argumenten kon noemen voor het onthouden aan de burgerlijke ambtenaren van rechten, die zij wel aan de militairen wilde geven, bleek, toen zij niets anders wist aan te voeren dan: 1°. Zij, die hun leven aan de gewapende verdediging van het land toewijden, hebben meer aanspraak op bescherming; 2°. ontslagen officieren zijn in de burgermaatschappij onbruikbaar, en 3°. de macht des Konings zou door eene wettelijke regeling voor de burgerlijke ambtenaren te veel worden bekort. Alsof toewijding aan het eene staatsbelang niet evenveel waarde zou hebben als toewijding aan het andere, en alsof een ontslagen burg. ambtenaar er in den regel niet minstens even naar aan toe zou zijn als een ontslagen officier! En wat die machtsbekorting aangaat, daarover had men zich toch niet bezorgd gemaakt, toen men — om licht te bevroeden reden — de bevordering en het ontslag der officieren aan 's Konings welgevallen wilde onttrekken.

Neen, er zijn geen geldige redenen voor deze bevoorrechtiging der militaire ambtenaren, geen afdoende argumenten, om hen wel en ons geen bescherming te verleenen tegen willekeur. Wij misgunnen hen dit voorrecht niet, maar reeds de billijkheid brengt mede, ook aan ons te geven, wat de officieren reeds langen tijd hebben en nu in nog hooger mate zullen krijgen: *waarborgen tegen ongemotiveerd ontslag*.



Een teeken des tijds.

Bij de behandeling der Staatsbegroting van het jaar 1902 heeft Mr. E. Fokker in de Tweede Kamer op 4 December eene welsprekende rede gehouden ten gunste van eene regeling van den rechtstoestand der ambtenaren en gewezen op de merkwaardige

beweging, die in de laatste maanden in dit opzicht is ontstaan. Hij toonde aan, dat wat men beoogt en wensch, wordt geeischt en door het Staatsbelang en door het belang van de ambtenaar zelf.

Uit het zeer welwillend, doch weinig belovend antwoord van den Minister van Binnenlandsche Zaken, meenen wij te moeten afleiden, dat Z.E. van de gedachte is uitgegaan, dat eene wettelijke regeling uitsluitend of althans in hoofdzaak, is een ambtenaars- en geen Staatsbelang. Wat toch heeft de Minister gezegd: „Vervolgens heeft de heer Fokker mij gevraagd, in hoeverre dit Kabinet zich iets meer sympathetisch zou kunnen uitlaten over het denkbeeld om aan den toestand van rechteloosheid, waarin de burgerlijke ambtenaren nog steeds verkeerden, een einde te maken. Hij deed daarbij echter zelf een mededeeling, die zijn sterken andrang op de Regeering om een beslist antwoord, wel in een eenigszins vreemd daglicht stelt. Hij wees er namelijk op, dat bij die ambtenaren zelf vroeger geen actie ten deze bestond en het eerst 6 maanden geleden was, dat de zaak van hunne zijde is aangevat.

Nu is het wat sterk om van mij te vergen, waar onze ambtenaren die rechteloosheid zelf zeer weinig schijnen te voelen, dat ik mij over die quaestie thans reeds met groote beslistheid zal uitlaten."

Wij vragen of hier het Staatsbelang niet wat veel is voorbijgezien, want voor de behartiging daarvan is actie van de ambtenaren niet noodig, zoodat de Minister blijkbaar alleen het oog heeft gehad op de belangen der ambtenaren. Betreuren wij dit aan de eene zijde, aan de andere zijde kunnen wij ons over de gesproken woorden verheugen als een merkwaardig teeken des tijds, want hier wordt openlijk van de Regeeringstafel aan de ambtenaren een stil verwijt gedaan, dat zij niet vroeger voor hunne belangen zijn opgekomen.

De tijd ligt niet zeer ver achter ons, dat de oprichting van ambtenaarbonden door hooger gezag met leede oogen werd aangezien en het is slechts even 25 jaar geleden, dat de voorzitter van een der eerste vereenigingen van rijksambtenaren in de eerste algemeene vergadering slechts de volgende voorzichtige uitdrukking durfde te gebruiken: „En mochten er billijke verlangens of gegronde grieven vernomen worden, die zij vervuld of opgeheven wenschte te zien, dan wil zij die brengen met bescheidenheid, onder de aandacht der bevoegde macht, wel overtuigd, dat de grondwet van het vrije Nederland ook voor ambtenaren is geschreven, en dat geen bestuur dat ooit ten kwade zal kunnen duiden." Of die voorzitter wel van de volle instemming van hooger geplaatsten overtuigd was, betwijfelen wij en van daar zeker de, in dien tijd niet misplaatste herinnering aan de grondwettige rechten.

Welk een verschil met thans; bijna al wat ambtenaar is, heeft zich vereenigd en men berust daarin niet alleen, doch het nut dier samenwerking wordt officieel erkend. Dit is voor onzen bond een aansporing, om krachtig op den ingeslagen weg voort te gaan, ter bereiking van het beoogde doel.

Dat eene wettelijke regeling *zal* tot stand komen, hieraan twijfelt het bestuur geen oogenblik, ware het hiervan niet overtuigd, dan zou het de moeilijke taak niet aanvaard hebben; het is slechts de vraag, wanneer het zal geschieden en zal dit spoedig zijn, dan moet bij voortdoring op de beteekenis dier regeling worden gewezen, opdat niet alleen de ambtenaren, doch ook de Regeering en Volksvertegenwoordiging worden doordrongen van het algemeen belang, dat daarbij betrokken is. Gedachtig aan het frappez, frappez toujours, moeten wij rusteloos arbeiden aan de verspreiding van juiste begrippen omtrent de rechtspositie en zal ieder in zijn kring moeten meewerken, om de overtuiging te vestigen van het goed recht van ons streven. Dat er vele moeilijkheden zijn te overwinnen mag geen bezwaar zijn, het aantrekkelijke van het onderwerp

is juist dat er hinderpalen uit den weg te ruimen zijn; ook ons kind zal met smarten gebaard moeten worden, maar daarom moet het ons des te dierbaarder zijn, want men hecht zich immers het meest aan datgene, wat het moeilijkst is verkregen. *



De vergadering te Rotterdam.

't Was eene nuttige en aangename avond, die avond van den 18den Maart in het „Nutsgebouw" te Rotterdam. Het Kamerlid Mr. E. E. van Raalte en het comité van ambtenaren, dat hem ter zijde stond, hadden eer van hun werk: de beide sprekers, de Kamerleden Mr. E. Fokker en Dr. Nolens, vonden een talrijk en aandachtig gehoor. Mr. van Raalte wees er in zijn openingswoord op, dat na '48, toen Thorbecke in zijn „Bijdragen" eene wettelijke regeling voor benoeming, ontslag en pensionering der burgerlijke ambtenaren aanbeval — „niet enkel om hen te dekken tegen willekeur, die nooit en nergens behoort te heerschen, maar ter zake eener deugdelijke inrichting van den publieken dienst" — de zaak geruimen tijd bleef rusten, maar dat thans de belangstelling ontwaakt is en de Bond deze belangstelling tracht gaande te houden door vergaderingen, waar bekwame sprekers — bij voorkeur van verschillende politieke richting — de behoefte aan eene wettelijke regeling in het licht stellen.

Aan dit doel — we constateeren het met erkentelijkheid — heeft deze vergadering volkomen beantwoord. Op eenvoudige en duidelijke wijze zette de eerste spreker, dr. Nolens, uiteen, dat de ambtenaren zich terecht beklagen over de onzekerheid van hun bestaan. 't Geldt ook hier een deel der sociale politiek, zei spreker. Rechtsonzekerheid bestaat, omdat er geen wettelijke regeling is en geen behoorlijke rechtspraak. Of er uitzicht is, dat in deze behoefte zal worden voorzien? Spreker dacht hierover niet ongunstig; de rechtsgeleerden zijn het, zooals in de juristenvergadering van '97 bleek, over verschillende belangrijke punten eens, de Regeering is er, blijkens hare antwoorden in Dec. l.l. niet afkeerig van, 't is geen partijzaak, 't kost geen geld en het bezwaar, dat de ambtenaren zelf zich niet lieten hooren, is opgeheven. Dr. Nolens eindigde zijne toespraak met de verzekering, dat hij met genoegen een steentje had bijgedragen aan het werk van den Bond, die — naar hij hoopte — zou voortgaan met de zaak warm te houden.

Deed Dr. Nolens zich hier kennen als een voorstander van het streven van onzen Bond, van den tweeden spreker, Mr. Fokker, wisten we dat reeds lang. Mr. Fokker toonde aan, dat hier te lande jegens de ambtenaren willekeur mogelijk is, „haast over de gansche lijn, ten aanzien van geheel het ambtenaarsbestaan." Dat de ambtenaren dit gevoelen, bewijst de snelle groei van den Bond, maar ook zonder actie van de zijde der ambtenaren, zou spreker ijveren voor waarborgen tegen deze willekeur, omdat het Staatsbelang zelfstandigheid en flinkheid der ambtenaren eischt. Eene wettelijke regeling voor de ambtenaren is noodig. Hetsamen vallen van het streven naar eene ambtenaarswet met het streven naar een arbeidscontract is volstrekt niet toevallig. Onderscheidene leden onzer Eerste Kamer zijn van het belang en de wenschelijkheid eener wettelijke regeling van den rechtstoestand der ambtenaren nog niet overtuigd. En dat, waar in vele landen van Europa reeds langen tijd zulk eene regeling bestaat, ja zelfs in Turkije en Egypte! De ambtenaar trekt hier te lande, als hij zich tot den rechter wendt — spreker toont het door voorbeelden aan — altijd aan het kortste eind. Was er maar verhoor en motiveering van ontslag voorgeschreven, dan zou er reeds iets gewonnen zijn. Voor een onderwijzers-

ontslag is motiveering vereischt en misschien zal de onderwijzer te Dubbeldam, die ontslagen is, omdat hij zijne militieplichten moest vervullen, het daaraan te danken hebben, dat dit Raadsbesluit door de Koningin vernietigd wordt; maar voor het ontslag van een directeur eener gemeentelijke gasfabriek is, naar dezer dagen te Eindhoven bleek, niet eens verhoor noodig. Spreker eindigde met een opwekking aan den Bond, om de beweging gaande te houden.

Daar onze lezers in de dagbladen reeds uitvoeriger verslagen van de beide redevoeringen gelezen hebben, kunnen wij ons tot deze korte opsomming bepalen. We moeten echter nog even stilstaan bij eene zaak, die aan het einde der vergadering ter sprake kwam. Mr. van Raalte vroeg lo., waar de grens moest getrokken worden tusschen ambtenaren en werklieden in dienst van publiek-rechtelijke lichamen en 2o. of er één wet moest zijn voor de ambtenaren van al deze lichamen te zamen dan wel afzonderlijke regelingen. Mr. Fokker antwoordde op de eerste vraag dat hem de onderscheiding, die het Belgische ontwerp *) van 1895 maakte tusschen ambtenaren, benoemd door den Koning en werklieden, benoemd door een Minister, wel toelacht en verklaarde zich, wat de tweede vraag betreft, voor afzonderlijke regelingen.

De Voorzitter van ons Bondsbestuur, met nog twee leden van dit bestuur ter vergadering aanwezig, liet in zijn woord van dank de laatste vraag rusten, daar de tijd ontbrak, om te kunnen uiteenzetten, wat voor één algemeene ambtenaarswet pleit, maar verklaarde, waar het waarborgen tegen willekeur gold, geen vrede te hebben met een onderscheiding tusschen ambtenaren en werklieden in dienst van publiek-rechtelijke lichamen. Voor de wet, die ons deze waarborgen zal verschaffen, moet het gelijk zijn, of de ambtenaar met het hoofd dan met de handen werkt. Natuurlijk bedoelde hij geen gelijkstelling — zooals Mr. Fokker scheen te meenen — van *losse* werklieden en *vaste* ambtenaren, maar gelijkstelling van *vaste* werklieden met *vaste* ambtenaren.

Uit het Belgische ontwerp, waarvan Mr. Fokker sprak, blijkt trouwens ook volstrekt niet, dat de hoofdzaken, waarom het ons te doen is — de vier punten, die Dr. Nolens noemde, uit ons adres aan de Ministers van Justitie en Binnenl. Zaken — niet voor alle ambtenaren, van welken aard hun arbeid ook zij, op dezelfde wijze te regelen zouden zijn.

Wil men, zooals het Belgisch ontwerp doet, ook allerlei andere zaken regelen zooals benoembaarheid, toelating, bevordering, ja zelfs kleedingfonds en geneeskundige behandeling, dan moet men wel onderscheid maken, maar het is zeer te betwijfelen, of het wenschelijk is, dit alles bij de wet te regelen. De eischen van den dienst loopen daartoe te veel uiteen. De hoofdzaken zijn afbakening van rechten en plichten, vastlegging van de redenen van ontslag, aanwijzing of instelling van onpartijdige colleges, waar we onze klachten over schennis van rechten aanhangig kunnen maken en een behoorlijke rechtsgang bij de toepassing van tuchtmiddelen. En voor deze zaken is het bedoelde onderscheid onnoodig.

De juristen zijn met de werklieden in dienst van publiekrechtelijke lichamen eenigszins verlegen. De door den vorigen Minister van Justitie ontworpen regeling der arbeidsovereenkomst stelde die werk-

*) Dit ontwerp, waarvan we eene vertaling gereed hebben, die eerlang in dit Maandblad zal worden opgenomen, noemt ieder ambtenaar, die in Staatsdienst is, krachtens beschikking van den Koning of van een gezag, waaraan de Koning het benoemingsrecht heeft overgedragen en die in hoofdzaak belast is met schriftelijk werk of met het houden van toezicht. Werkman is volgens dit ontwerp ieder, die in Staatsdienst is, krachtens de beschikking van een bevoegd Minister of van een gezag, waaraan de Minister het benoemingsrecht heeft overgedragen, en die hoofdzakelijk belast is met handenarbeid.

lieden buiten deze regeling. Als de ambtenaarswet hen nu ook buitensluit, dan zou men mogen vragen, of het wel in 't reïne is met een beginsel, dat deze werklieden afzondert van de arbeiders in dienst van particulieren, omdat ze iets gemeen hebben met de ambtenaren en van de ambtenaren, omdat ze toch ook werklieden zijn. Men zal moeten kiezen of deelen. Het arbeidscontract of het ambtenaarscontract moet voor hen gelden. Is er werkelijk praktisch bezwaar tegen het laatste?

We komen op deze zaak nader terug.

Wat Dr. Nolens voor volgende vergaderingen aanbeval — 't meer treden in bijzonderheden — zal er toe leiden, zooals reeds aan het eind van deze vergadering bleek, dat ook bij volkomen eenstemmigheid omtrent de behoefte aan wettelijke regeling, zich verschil van meening openbaart over de vraag, hoe die regeling zou moeten zijn. Hiertegen is geen bezwaar; integendeel! Men herinnere zich daarbij echter de woorden van onzen Voorzitter bij de opening van de eerste vergadering van onzen Bond: „Voor streven naar het volmaakte moeten wij ons wachten. Laat de bedoelde wettelijke regeling aanvankelijk gebrekkig zijn, als ze er maar eerst is, zal verbetering niet uitblijven.”

Aan Mr. E. E. van Raalte en het comité, die de vergadering te Rotterdam organiseerden, en aan de beide sprekers onzen hartelijken dank!



Vergaderingen in April en Mei.

Op Maandag 28 April zal te Utrecht eene vergadering worden gehouden onder voorzitterschap van Mr. G. H. van Bolhuis, waar Prof. Mr. H. Krabbe als spreker zal optreden.

De vergadering te Groningen, waar het Kamerlid Mr. H. L. Drucker zal spreken, is bepaald op 23 Mei.

Nog een paar andere vergaderingen zijn in voorbereiding.



Schorsing van een Ontvanger der Registratie.

Omtrent het geval van schorsing, dat onlangs in de dagbladen de ronde deed, meldt men ons het volgende:

„Zooals in sommige bladen reeds is medegedeeld, was die schorsing zeer willekeurig en het gevolg hiervan, dat niet was opgevolgd een voorschrift van den Minister van Financiën, welk voorschrift echter in strijd was met de bestaande instructiën en bovendien niet in overeenstemming met de Wet. Door den Ontvanger was daarop gewezen bij zeer bescheiden en gemotiveerd schrijven, zonder dat een zweem van onwil, om het onwettige voorschrift van den Minister op te volgen, aanwezig was of zelfs maar vermoed konde worden.

Maar wie een hond wil slaan, kan licht een stok vinden! Ongeveer ééne maand, nadat de Ontvanger zijne bezwaren tegen het voorschrift van den Minister had ingediend, ontving hij het bericht — op een Zaterdagmiddag — dat hij met ingang van den daarop volgende Maandag (6 Jan.) geschorst was, *zonder daarvoor hooraf gehoord te zijn en zonder eenige waarschuwing te hebben ontvangen*. De tijd ontbrak dus, om den Minister nader in te lichten, of om tegen dat besluit van schorsing bij gemotiveerd schrijven in verzet te komen, en het kantoor van den Ontvanger moest des Maandagsmorgens vóór de opening aan een aangeewezen surnumerair overgegeven worden.

De Ontvanger weigerde daaraan te voldoen, omdat hem de schorsing onwettig voorkwam en nu werd de

hulp van den Kantonrechter ingeroepen, die aanvankelijk aarzelde daaraan te voldoen, omdat hem geen wettelijk voorschrift bekend was om aan dat verzoek te voldoen, doch nadat hem was aangetoond, dat dit in de instructie was voorgeschreven, voldeed hij aan het herhaald verzoek, hoewel hij bleef volhouden, dat dit voorschrift voor hem niet verbindend was.

De Ontvanger werkte alzoo tot de overgifte van het kantoor niet mede en protesteerde ten overvloede tegen de onwettigheid dier eigendunkelijke schorsing.

Bij de mededeeling der schorsing aan den Ontvanger werd een artikel der instructie aangehaald, dat volgens den Minister door den Ontvanger niet was opgevolgd, doch dat op de zaak, die het betrof, in het geheel niet toepasselijk was, doch niettegenstaande werd de schorsing gehandhaafd — ze werd op verzoek van den Ontvanger later van twee maanden tot één maand gereduceerd — en hield de Minister zich aan zijn voorschrift, dat hij in strijd met de instructie gegeven had.

Opmerkelijk is echter, dat de zaak die het gold, later geheel behandeld is overeenkomstig de meening die de Ontvanger bij zijn schrijven vóór de schorsing had voorgestaan, waaruit afdoend blijkt, hoezeer men zich vergist had, en hoe willekeurig men tegenover den Ontvanger gehandeld heeft, die zich aan een dwangmaatregel moest onderwerpen welke zonder eenigen grond op hem werd toegepast.”

X.



Geneeskundigen.

„In het leven van den ambtenaar spelen geneeskundigen, die niet zijner keuze zijn, steeds meer een rol van beteekenis. Zij onderzoeken, of hij gezond genoeg is om benoemd te kunnen worden en later, of hij ziek genoeg is, om thuis te blijven, verlof en verplaatsing noodig te hebben en gepensionneerd te worden. Tal van gewichtige beslissingen liggen dus in hunne hand. Is er voldoende voor gezorgd, dat het belang van den ambtenaar hier geen schade lijdt?*)

Ziek genoeg, om thuis te mogen blijven! Men moet beleefd hebben, dat in een tak van dienst geneeskundige contróle werd ingesteld, om te kunnen gevoelen, hoe ergerlijk zulk eene instelling is voor ambtenaren, die nooit onnoodig hadden verzuimd. Toen in Amsterdam eenige jaren geleden die contróle voor gemeenteambtenaren zou ingevoerd worden, kwamen van alle zijden protesten. Men dacht er hier en daar zelfs over, den geneesheer, die met de contróle belast werd, toegang tot het ziekbed te weigeren, met een beroep op art. 158 der Grondwet. De vorige burgemeester herinnerde toen den ambtenaren hunne rechteloosheid, door hen te ontraden, zich ten opzichte der verordeningen te stellen op het standpunt van den staatsburger in het algemeen. Zij hebben dien raad ter harte genomen en zich getroost met de gedachte, dat overal de goeden het met de kwaden moeten ontgelden.

Was werkelijk in enkele takken van gemeentediens geneeskundige contróle noodig, dan was er wel iets voor te zeggen, haar voor alle takken in te voeren. Maar dan had men geen enkele uitzondering moeten maken! Dat men dit wel deed — de hoogleeraren werden vrijgesteld — wekte terecht ergenis.

Ook voor Rijksambtenaren bestaat hier en daar zulke contróle. Dat deze voor de eene categorie wél en voor de andere niet bestaat, vindt zeker gedeeltelijk zijne oorzaak in vroegere toestanden. En waar ze bestaat, blijft ze, ook al is misschien de reden, die tot de invoering heeft geleid, vervallen.

Waarom hier te lande eene bepaling, dat bij afwezigheid wegens ziekte eene verklaring van den

*) „Vragen van den Dag” Januari-afl. 1908, pag. 27.

geneesheer, die de ziekte behandelt, kan gevraagd worden, niet voldoende wordt geacht, is moeilijk na te gaan. In Duitschland vindt men zulk eene geneeskundige verklaring *wel* voldoende; zelfs is daar voor Rijksambtenaren bepaald, dat de autoriteit, die verlof wegens ziekte verleent, bij uitzondering van de overlegging eener geneeskundige verklaring mag afzien. Zijn de verklaringen van particuliere geneesheeren hier minder betrouwbaar dan bij onze bureaus? 't Is moeilijk aan te nemen. Natuurlijk zal het wel eens voorkomen, dat er gegronde twijfel bestaat omtrent de waarde van de verklaring van een particulier geneesheer, maar voor zulk een geval zou de administratie zich het recht kunnen voorbehouden — zooals het in dit blad meergenoemde Belgische ontwerp voorschreef — den zieke te onderwerpen aan een onderzoek van een geneesheer harer keuze.

* * *

In de zitting van den Gemeenteraad van Amsterdam van 19 Febr. l.l. kwam een geneeskundig Raadslid er tegen op, dat over de belangen van gemeentebestuurders op eene verklaring van een enkelen gemeentegeneeskundige zou worden beslist, ook als deze verklaring in strijd is met die van particuliere geneesheeren. Een voorman bij de gemeentelijke gasfabrieken had een stoot tegen de lies gekregen en daarna was een breuk ontdekt. Nu verklaarde de gemeente-geneesheer, dat de breuk te voren ontstaan was, terwijl een particulier geneesheer verklaard had, dat de breuk een gevolg was van den stoot en een ander particulier geneesheer, dat hij vóór het ongeval geen breuk geconstateerd had. Voor den ambtenaar was het van belang, dat uitgemaakt werd, wie hier gelijk had, niet zoozeer om het loonverschil, dat er thans bij betrokken was, als wel om het verschil in pensioen, dat er een gevolg van kon zijn. Het geneeskundig Raadslid achtte een onderzoek door een medische commissie noodig, ook opdat „zij die in dienst der Gemeente zijn, de overtuiging zullen krijgen, dat men niet lichtvaardig met hunne belangen omspringt.”

Burg. en Weth. vonden, daar de afwezigheid wegens ziekte slechts kort geduurd had, de zaak niet belangrijk genoeg, om aan dit verlangen te voldoen, maar als het een pensioenquaestie werd, zouden zij er prijs op stellen, zich de noodige zekerheid te verschaffen. Zou dit, als het pensioen eerst na geruimen tijd gevraagd wordt, dan nog mogelijk zijn? Hoe dit zij, de betrokken ambtenaar moet tevreden zijn met $\frac{1}{4}$ van zijn gewone loon gedurende zijn ziekte, waar hij, als de gemeente-geneesheer ongelijk had, recht zou gehad hebben op uitkeering van het volle loon.

Dat de burgerlijke rechter alvorens in zulk een quaestie te beslissen, een onderzoek van deskundigen zou bevelen hebben, is buiten twijfel. Nog onlangs moest het gerechtshof te Amsterdam oordeelen over eene geneeskundige quaestie, maar het ging toen niet af op eene overgelegde geneeskundige verklaring, doch beval een onderzoek van drie deskundigen.

Als een gemeenteraad er werkelijk prijs op stelt, dat de ambtenaren de door het geneeskundig Raadslid bedoelde overtuiging zullen krijgen, moest hij hen gelegenheid geven tot beroep op eene medische commissie.

* * *

In dezelfde zitting van 19 Februari l.l. kwam een voorstel van B. en W. aan de orde, om eene onderwijzeres wegens ziekte ongevraagd eervol ontslag te verleen. Twee Raadsleden gaven in overweging, verlenging van verlof te geven, daar de huisdokter der onderwijzeres verklaard had, dat zij in drie maanden wel beter kon zijn; maar toen de wethouder eene verklaring van drie gemeente-geneeskundigen voorlas, waaruit bleek, dat zij na ingesteld onderzoek haar ongeschikt achten voor hare be-

trekking, werd het voorstel aangenomen. De verklaring van eene commissie van drie gemeentegeneeskundigen gold blijkbaar als afdoende. Nu is het zeer zeker waar, dat zulk eene verklaring, als het onderzoek werkelijk door drie geneeskundigen is ingesteld, meer waarde heeft, dan een verklaring van één gemeente-geneesheer, maar dat ambtenaren, die weten hoe moeilijk het voor hen kan zijn, om hunne zelfstandigheid te handhaven, in zulke gevallen de voorkeur zouden geven aan een onderzoek van niet-ambtenaren behoeft niemand te verbazen. Er zijn in ambtenaarskringen gevallen bekend, die het wenschelijk maken, dat in zulk een medische commissie van beroep, ook niet-ambtenaren zitting nemen.

Ook doet men de geneeskundige ambtenaren zeker niet te kort door de bewering, dat het oordeel der medische commissie dikwijls in waarde zou rijzen, als die commissie van de meerdere kennis en ervaring van specialiteiten kon profiteeren.

De overheid, die bij beweerde ongeschiktheid van den ambtenaar wegens lichaams- of zielsgebreken, over diens wel en wee moet beschikken, moet overtuigd zijn, dat die ongeschiktheid vast staat en ook voldoende ingelicht zijn, om in verband met de bepaling van het pensioensbedrag, over het ontstaan dier gebreken te kunnen oordeelen. De ambtenaar moet de zekerheid hebben, dat slechts op betrouwbare gegevens over zijn lot wordt beslist. Daartoe is het noodig, hem gelegenheid te geven tot beroep op eene onafhankelijke en deskundige commissie. De geneeskundige ambtenaren, die thans zelf naar eene verbetering hunner rechtspositie streven, kunnen hiertegen geen bezwaar hebben.



Een verzoek.

Aan alle ambtenaren, die dit blad lezen, verzoeken we zich als abonné's op te geven, als ze dit niet reeds gedaan hebben en zich in hunnen kring eenige moeite te getroosten, om ons abonné's en — zoo zij daartoe in de gelegenheid zijn — ook advertentiën te bezorgen. Men zende de opgave van nieuwe abonné's; van adresveranderingen der geabonneerden en — zoo noodig — van klachten over de bezorging van het blad aan den heer C. THOMASSEN, Marxstraat 327 Amsterdam, die zich ook aanbevolen houdt voor spoedige toezending (per postwissel) van het abonnementsgeld à 50 cents.

HET BONDSBESTUUR.

SPROKKELINGEN.

„Wat kunnen wij daaraan doen?”

In de Kamerzitting van 4 Maart 1890 verklaarde de heer Heldt:

„Ik ben zelf eens bij een Minister geweest, om te spreken over een ambtenaar, die beweerde onbillijk ontslagen te zijn. En wat zeide de Minister? „Ja, het kan best waar wezen, dat de man gelijk heeft en dat het ontslag onbillijk is, maar wat kunnen wij daaraan doen? Wij ministers kunnen alleen afgaan op de adviezen, die wij krijgen, en het is niet denkbaar, dat wij elk bijzonder geval onderzoeken. Er kan daaronder veel kwaad schuilen, dat wij onmogelijk beoordeelen kunnen.”

Ontslag op vermoeden.

Volgens een verslag in het *Handelsblad* van 3 Jan. l.l. verklaarde een subst-officier van justitie, het jammer te vinden, dat aan beambten bij de posterijen niet op vermoeden ontslag kan worden verleend. Als de subst-officier geweten had, dat in 1885 een beambte bij de posterijen op vermoeden ontslagen werd (niet-eervol), terwijl later bleek, dat hij onschuldig was, zou hij niet zoo gesproken hebben. En heeft de subst-officier er wel aan gedacht, dat zijne rechtspositie ongeveer even zwak is als die der beambten?

Ook een wijze van berechting.

Op een Rijkstelegraafkantoor, waar dagelijks eenige duizenden telegrammen werden behandeld en dus wel eens dienstfeilen voorkwamen, gebeurde het soms, dat niet uitgemaakt kon worden, wie de fout begaan had. Wie moest nu als de schuldige geboekt worden en de boete betalen? De directeur wist er wel raad op. Hij ontbood allen, die er eenigermate bij betrokken zouden kunnen zijn, en liet dezen er om loten, wie verantwoordelijk zou worden gesteld. Hier moest dus het lot den schuldige aanwijzen.

Theorie en praktijk.

„Er is geen hooger belang dan rechtvaardigheid tegenover allen, maar ook moeten de ambtenaren der gemeente weten, dat zij, indien zij onrechtvaardig dreigen te worden behandeld, bij den Raad steun kunnen vinden.” Aldus een rechtsgeleerd Raadslid in de zitting van Amsterdams Gemeenteraad van 28 Jan. 1891.

Toen niet lang daarna het Reglement van Orde voor den Raad werd herzien, liet men de bepaling, die bij toepassing van schorsing, ontzetting of andere strafbepalingen op aan den Raad ondergeschikte ambtenaren, de benoeming van een commissie van onderzoek voorschreef, vervallen.

Volmaakt onzedelijk.

„Met welk recht toch kan men tegen den ambtenaar zeggen, als hij ontslagen wordt: Gij verliest niet alleen uwe betrekking, maar ook de kans voor pensioen, die gij u gekocht hebt voor het geld, dat de Staat u als loon heeft toegekend? Ik vind dit volmaakt onzedelijk.”

Aldus Mr. van Houten bij de behandeling der burgerlijke pensioenwet.



DUITSCH RYK.

Wet van 31 Maart 1873, regelende den rechtstoestand der Rijksambtenaren, zooals die is gewijzigd bij de Wetten van 21 April 1886 en van 25 Mei 1887. ()*

Algemeene Bepalingen.

Art. 1. Rijksambtenaar in den zin dezer wet is ieder ambtenaar, die door den Keizer is aangesteld of wel verplicht is om, ingevolge de bepalingen der Rijks-Staatsregeling, de bevelen des Keizers op te volgen.

Art. 2. De Rijksambtenaren worden voor hun leven aangesteld, tenzij eene herroeping der aanstelling of

(*) In hoofdzaak is gevolgd de vertaling van de heeren Loeff en De Lange. De artt. 34—60 en 87—117 komen daarin echter niet voor

eene opzegging van den dienst uitdrukkelijk mocht zijn voorbehouden.

Art. 3. Alvorens in dienst te treden is ieder Rijksambtenaar verplicht een eed af te leggen, waarbij hij de vervulling van alle aan het hem opgedragen ambt verbonden plichten op zich neemt.

Art. 4. Ieder Rijksambtenaar ontvangt bij zijne aanstelling een schriftelijk bewijs daarvan.

Behoudens bijzondere bepalingen heeft de ambtenaar recht op ontvangst der aan het ambt verbonden inkomsten van af den dag zijner indiensttreding. Op later verleende toelagen gaat zijn recht in op den dag, waarop zij zijn toegestaan.

Art. 5. De uitbetaling van het traktement geschiedt maandelijks, bij vooruitbetaling.

Aan den Bondsraad is het recht voorbehouden, om de ambtenaren aan te wijzen, wier traktement per kwartaal betaald zal worden.

Ambtenaren, die tot aan de afkondiging dezer wet hun traktement per kwartaal ontvingen, zullen dit in ieder geval op dezelfde wijze blijven ontvangen tot aan hunne bevordering tot eene hoogere betrekking.

Art. 6. De Rijksambtenaren kunnen hun recht op de uitbetaling van de aan hun ambt verbonden inkomsten, wachtgelden of pensioenen enkel geldig afstaan, verpanden of op andere wijze overdragen, voor zooverre deze voor inbeslagneming vatbaar zijn.

Art. 7. Laat een ambtenaar, aan wien de waarneming van een in de bezoldigingsstaten opgenomen ambt is opgedragen, eene weduwe of wettige nakomelingen na, dan hebben de achtergeblevenen recht op de volle bezoldiging van den overledene voor het kwartaal, volgende op de maand waarin het overlijden heeft plaats gehad (genade-kwartaal) behoudens de meerdere rechten die den ambtenaar vóór de afkondiging dezer wet en vóór zijne intrede in den Rijksdienst mochten zijn verzekerd. Onder bezoldiging in het vorenstaande bedoeld, moeten, behalve het eigenlijk traktement, ook worden begrepen alle verdere, den overledene uit Rijksfondsen toekomende emolumenten, voor zooverre die niet zijn te beschouwen als eene vergoeding voor bloote onkosten. De chef van het dienstvak, waartoe de overledene behoorde, bepaalt aan wien de uitbetaling van het evengemelde laatste kwartaal zal geschieden. Deze vordering is niet vatbaar voor inbeslagneming.

Art. 8. Het in het voorgaande artikel bedoelde laatste kwartaal traktement kan, bij gebreke van de in dat artikel aangeduide betrekkingen, met toestemming van den betrokken minister, ook worden uitbetaald, wanneer de overledene ouders, broeders of zusters, broeders- of zusters-kinderen of pleegkinderen, in welker onderhoud hij voorzag, in behoeftige omstandigheden achterlaat, of wel in geval de nalatenschap niet toereikende is, om daaruit de kosten der laatste ziekte en der begrafenis te voldoen.

Art. 9. Ingeval een ambtenaar vrije woning genoot in een van Rijkswege aangewezen gebouw, dan zal, ingeval van overlijden, zijn nagelaten huisgezin nog gedurende 3 maanden na de maand, waarin het overlijden plaats had, in het genot dier woning worden gelaten.

Laat een ambtenaar geen huisgezin na, dan wordt aan zijne erfgenamen een termijn van 30 dagen, in te gaan op den sterfdag, toegestaan om de door hem gebruikte woning te ontruimen.

De voor den dienst bestemde vertrekken moeten echter in elk geval dadelijk beschikbaar gesteld worden.

Art. 10. Ieder Rijksambtenaar is verplicht het hem opgedragen ambt nauwgezet waar te nemen in overeenstemming met de gestelde wetten, en door zijn gedrag in en buiten dienst, zich de aan zijn ambt verschuldigde achtung, waardig te toonen.

Art. 11. Ieder ambtenaar of *gewezen* ambtenaar is verplicht geheimhouding in acht te nemen omtrent alle hem ambtshalve bekend geworden zaken, indien

zulk eene geheimhouding is voorgeschreven of wel uit den aard der zaak noodig is.

Art. 12. Voordat een Rijksambtenaar als zoodanig eene buiten rechtelijke verklaring afgeeft, behoeft hij machtiging van den bevoegden hoofdambtenaar.

Ook zullen Rijksambtenaren, zelfs wanneer ze niet meer in dienst zijn, het afleggen van getuigenis moeten weigeren in die zaken, waaromtrent zij tot geheimhouding verplicht zijn, tenzij zij in een bijzonder geval door de boven hen staande of laatstelijk boven hen gestaan hebbende ambtenaren van die verplichting zijn ontheven.

Art. 13. Ieder ambtenaar is verantwoordelijk voor de *wettigheid* zijner in de uitoefening van zijn ambt verrichte handelingen.

Art. 14. De voorschriften omtrent het verlof en de plaatsvervangende der Rijksambtenaren zullen bij Keizerlijk besluit worden vastgesteld.

Ingeval van ziekte, of zoodanige afwezigheid waartoe de ambtenaren geen verlof noodig hebben, zullen de traktementen blijven doorgaan. De kosten der vervanging worden door het Rijk gedragen.

Een ambtenaar, die zich zonder het voorgeschreven verlof uit zijn ambt verwijderd, zal, indien geene bijzondere verontschuldigende redenen daarvan de oorzaak zijn, voor den tijd, dien hij ongeoorloofd afwezig was, zijn inkomen verliezen.

Art. 15. De door den Keizer aangestelde ambtenaren mogen enkel met Keizerlijke bewilliging titels, eeretekenen, geschenken, traktementen of belooningen van andere vorsten of regeeringen aannemen.

Tot het aannemen van geschenken of belooningen, op zijn ambt betrekking hebbende, heeft ieder Rijksambtenaar de toestemming noodig van den minister.

Art. 16. Het is den Rijksambtenaar verboden om zonder vergunning des ministers een andere ambt of betrekking, waaraan voortdurende belooning verbonden is, waar te nemen, of wel om handel te drijven. Zoodanige vergunning wordt ook gevorderd voor de aanvaarding van een betrekking als lid van het bestuur of van den raad van beheer of toezicht van eenig handelslichaam. Zij kan niet worden verleend, als aan de betrekking middellijk of onmiddellijk eene belooning is verbonden.

De verleende vergunning is te allen tijde herroepbaar.

Op consulaire en gepensioneerde ambtenaren zijn deze bepalingen niet toepasselijk.

Art. 17. Titel, rang en uniform der Rijksambtenaren worden bij Keizerlijk besluit bepaald.

Art. 18. Het bedrag der aan de Rijksambtenaren toekomende reis- en verblijfkosten, voor het geval dat zij ambtsbezigheden buiten hunne woonplaats verrichten, zal, evenals het bedrag der bij verplaatsingen te vergoeden verhuiskosten, door den Keizer, in overleg met den Bondsraad, bij besluit worden geregeld.

Art. 19, 20, 21 en 22 betreffen uitsluitend Deutsche toestanden.

Overplaatsing in eene andere betrekking.

Art. 23. Ieder Rijksambtenaar is verplicht om, als de dienst zulks vordert, genoegen te nemen met de overplaatsing in een ander ambt van niet minderen rang en dienovereenkomstig inkomen, met vergoeding der vastgestelde verhuiskosten. Als eene vermindering van traktementen kan niet worden beschouwd het benemen van de gelegenheid tot het waarnemen van andere betrekkingen, evenmin als het vervallen van plaatselijke toelagen of van vergoedingen voor bijzondere onkosten, wanneer met de vergoedingen ook tevens de onkosten vervallen.

Tijdelijke buitendienststelling.

Art. 24. Ieder Rijksambtenaar kan, onder toekenning

van het bij de wet voorgeschreven wachtgeld, tijdelijk buiten dienst gesteld worden, indien de door hem bekleede betrekking door een verandering in de Rijksinstellingen ophoudt te bestaan.

Art. 25. Buiten het in het voorgaande artikel genoemde geval, kunnen bij Keizerlijk besluit de na te noemen ambtenaren ten allen tijde onder toekenning van het bij de wet bepaalde wachtgeld tijdelijk buiten dienst gesteld worden. (Volgen de Rijkskanselier en eenige hooge ambtenaren bij de Rijkskanselarij, bij de ministeriën en den diplomatieken dienst, benevens eenige hooge militairen).

Art. 26. Het wachtgeld bedraagt bij traktementen tot aan 150 Thaler evenveel als het traktement, bij hoogere traktementen $\frac{3}{4}$ daarvan, echter met een minimum van 150 Thaler.

Bij het vaststellen van het jaarlijksch bedrag der wachtgelden wordt een eventueel overblijvend gedeelte van een Thaler voor een volle berekend.

Het jaarlijksche bedrag van een wachtgeld kan nimmer meer dan 3000 Thaler bedragen.

(Wordt vervolgd.)

ADVERTENTIËN.

MEDIO APRIL wordt verplaatst van

Oude Hoogstraat 15,

naar

Nieuwe Hoogstraat 24,

de ruim 13 jaren bestaande zaak in Gas-Ornamenten en aanverwante artikelen, annex aanleggen van Gas-, Water en Spreekbuisleidingen van

L. KOSTER, - AMSTERDAM.

Beveelt zich beleefd bij het geachte publiek aan.

Uitgaven A. H. ADRIANI, Leiden:

RIBBING.

SEXUEELE HYGIËNE.

f 1.50. — Negende Druk. — f 1.50.

RIBBING.

Sexueele Hygiëne.

Verkorte Uitgaaf.

— Met een Naschrift van H. PIERSON. —

Prijs f 1.—.

RIBBING.

Met wie mag men trouwen?

50 Cent. — Zesde Druk. — 50 Cent.

HEIM-VAN BRAKEL.

HET SEXUEELE LEVEN.

Prijs 50 Cent.

Na ontvangst van bedrag direct franco van den Uitgever A. H. ADRIANI, Leiden.




Le Tailleur Moderne




AMSTERDAM, Rokin 98.

Abonnement voor twee jaar à f 90.— per jaar.

- Een DEMISAISON.
- „ HERFST-WINTERCOSTUUM.
- „ WINTER-OVERJAS.
- „ GEKLEED COSTUUM.
- „ ZOMER COSTUUM.

Betaling naar verkiezing:

Per maand	à f	7.50
„ drie maanden	„	22.50
„ half jaar	„	45.—

De Kleedingstukken blijven het eigendom van H. H. geabonneerden.

HAARLEM,
 Groote Markt 9.

DEN HAAG,
 Plaats 19.

. **Eerste Coupeurs** **Nette bewerking**
STOFFEN VAN PRIMA FABRIKATEN.

Voor solide bewerking en goed passen wordt de meeste zorg gedragen.

ROTTERDAM, Wijnhaven 118 hoek Leuvehaven.

HOTEL-RESTAURANT

„**Het Wapen van Friesland**”,

DAMRAK 84a (stille zijde) en WARMOESSTRAAT 84,
 bij de Nieuwe Beurs en Centraal Station,
AMSTERDAM.

A. DAM, PROPRIÉTAIRE.

(1-12-30)

CAFÉ RESTAURANT

(met vergunning)

„**Lohengrin**”,

REMBRANDTPLEIN 44, AMSTERDAM.

Wordt zeer druk bezocht om zijn uitstekende tafel
 en bieren. Zeer billijke prijzen. Nette bediening.

(1-12-42)

EEN VOLLEDIG WETBOEK VOOR HET VOLK.

Zooeven is de 2de druk verschenen van **H. M. J. WATTEL.**

HET BURGERLIJK RECHT VOOR IEDEREEN.

Ingenaaid f 2.—.

Gebonden f 2.50.

Hier nu wordt het Publiek een Boek aangeboden, dat in duidelijke, voor ieder verstaanbare taal, in onderhoudenden, aangename vorm, het **geheele Burgerlijk Wetboek** geeft. Het is een oude en gegronde klacht, dat de officieele wetboeken voor het publiek gesloten boeken zijn; vooral is dit het geval met het Burgerlijk Wetboek, en hiermede bekend te zijn is toch voor **ieder burger van den Staat dringend noodzakelijk**. De eerste uitgave was bijna onmiddellijk uitverkocht; de tweede, geheel herziene en bijgewerkte, is een boek, dat **iedereen noodig heeft**. Men leert eruit wat in alle mogelijke gevallen te doen en te laten is.

Over: **geboorte, aanneming van werk, erfenissen, auteursrecht, bekentenis, begraving, bezit, bloedverwantschap, boedelscheiding, burensrecht, borgtocht, curateele, dienstboden en werklieden, echtseiding, eed, erfgenamen, handlichting, herbergiers, huwelijk, hypotheek, koopmansboeken, krankzinnigen, vennootschappen, onechte kinderen, verplichtingen van patroons, scheiding, testamenten, voogdij, enz. enz.** en over allerlei andere zaken vindt men duidelijke uiteenzetting van het wetsartikel en aanwijzing hoe in alle mogelijke gevallen gehandeld moet worden. „Het is een ware vraagbaak.”

De prijs is ingenaaid f 2.—, gebonden f 2.50. Ook kan men het bekomen in 5 afleveringen à f 0.25.

Verkrijgbaar in elken solieden Boekhandel.

Uitgave van **COHEN & ZONEN**, Keizersgracht 320, te **AMSTERDAM.**

1-1-250